

สารบัญ

บทที่

หน้า

บทนำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ก
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	ช
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	ฉ
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	ฉ
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	ฐ
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	ฐ
แหล่งศึกษาค้นคว้า	ฐ

1. สภาพสังคมล้านนาก่อนการปฏิรูปการปกครองของรัฐบาลใน พ.ศ. 2427	1
1.1 สภาพการเมืองการปกครอง	1
1.2 สภาพเศรษฐกิจ	6
1.3 สภาพทางสังคม	10
เจ้าเมืองและเจ้านาย	10
อำนาจทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น	10
พันธะต่อรัฐบาล	13
การเก็บส่วย	16
การประกอบการค้าของเจ้าเมืองและเจ้านาย	17
การใช้แรงงานไพร่ในสังกัด	19
การได้ค่าสัมปทานจากการเข้ามาทำป่าไม้ของชาวตะวันตก	
และคนในบังคับ	20
ขุนนาง	23
ไพร่	25
พันธะของไพร่	26
การถูกเกณฑ์แรงงาน	26
การทำงานส่วนตัวให้มูลนาย	29

พรรณนิภา อพิษฐพงศ์. 2535. “เจ้า ไพร่ กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาระหว่าง พ.ศ.2427-2476 = Chao, Phrai and Social Changes in Lanna B.E. 2427-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

การส่งส่วย	31
การประกอบอาชีพของไพร่	37
สิทธิของไพร่	38
ทาส	41
พระสงฆ์	45
1.4 ระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม	49
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าเมืองและขุนนาง	49
ความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายและไพร่	50
ความสัมพันธ์ระหว่างนายเงินและทาส	52
1.5 สภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นต่าง ๆ	54
สภาพความเป็นอยู่ของเจ้าเมืองและเจ้านาย	54
สภาพความเป็นอยู่ของไพร่	56
2. ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของกลุ่มคนในสังคมล้านนา (พ.ศ. 2427-2476)	60
2.1 การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2427-2476)	60
2.2 ความเปลี่ยนแปลงในล้านนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม (พ.ศ. 2427-2476)	63
การตั้งอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐบาล	67
การดำเนินงานก่อนสมัยเทศาภิบาล	68
การจัดตั้งเสนา 6 ตำแหน่ง	68
การปฏิรูปการจัดเก็บภาษีอากร	69
การจัดการด้านป่าไม้	71
การดำเนินงานสมัยเทศาภิบาล	73
ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และทาส	74
ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่	74
การโอนสังกัดไพร่มาขึ้นกับกรมมหาดไทยและกรมทหาร	75
การทำทะเบียนสำมะโนครัว	79
การประกาศใช้พระราชบัญญัติเก็บเงินค่าแรงแทนเกณฑ์	82
การจัดการทหาร	86

พรรณนิภา อพิษฐพงศ์. 2535. “เจ้า ไพร่ กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาระหว่าง พ.ศ.2427-2476 = Chao, Phrai and Social Changes in Lanna B.E. 2427-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ความเปลี่ยนแปลงและระบบทาส	88
การประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะทาสมณฑล	
ตะวันตกเฉียงเหนือ	88
ปฏิกริยาของเจ้านายและไพร่ต่อการเปลี่ยนแปลงทาง	
การเมืองและเศรษฐกิจ	90
2.3 การนำความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาพัฒนาดินแดนล้านนา	96
การปฏิรูปการศึกษา	96
การสร้างถนน	98
การสร้างทางรถไฟ	102
2.4 การเข้ามาของมิชชันนารีชาวอเมริกัน	104
3. สถานภาพและบทบาทของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมล้านนา (พ.ศ. 2427-2476)	106
3.1 สถานภาพของเจ้านายในช่วง พ.ศ. 2427-2442	106
สถานภาพทางเศรษฐกิจของเจ้านาย	106
การทำป่าไม้	107
สถานภาพทางการศึกษาของเจ้านาย	108
สถานภาพในการรับราชการของกลุ่มเจ้านาย	111
3.2 สถานภาพของไพร่ในช่วง พ.ศ. 2427-2442	111
สถานภาพทางการศึกษาของไพร่	111
3.3 โครงสร้างสังคมล้านนา (พ.ศ. 2443-2476)	112
เจ้านาย	113
ข้าราชการ	113
ราษฎร	114
ทาส	115
ชาวต่างชาติ	115
พระสงฆ์	121
3.4 สถานภาพของเจ้านายในช่วง พ.ศ. 2443-2476	122
สถานภาพทางเศรษฐกิจของเจ้านาย	122
การทำป่าไม้	123
การขูดเหมืองทำฝาย	126

พรรณนิภา อพิษฐพงศ์. 2535. “เจ้าไพร่ กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาระหว่าง พ.ศ.2427-2476 = Chao, Phrai and Social Changes in Lanna B.E. 2427-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิจการตลาด	130
ธุรกิจประเภทอื่น ๆ	132
สถานภาพทางการศึกษาของเจ้านาย	134
3.5 สถานภาพของราษฎรในช่วง พ.ศ. 2443-2476	139
สถานภาพทางเศรษฐกิจของราษฎร	139
การเพาะปลูก	139
การเลี้ยงสัตว์	146
การหัตถกรรม	149
การค้าขาย	150
สถานภาพทางการศึกษาของราษฎร	153
การศึกษาในระดับประถมศึกษา	153
การศึกษาในระดับอุดมศึกษา	157
3.6 สถานภาพในการรับราชการของเจ้านายและราษฎร	160
4. ผลที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของคนกลุ่มต่างๆ	
ในสังคมล้านนา (พ.ศ. 2427-2476)	165
4.1 สถานภาพของกลุ่มเจ้านายภายหลังการเปลี่ยนแปลงฐานะทาง	
การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม	165
4.2 ความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาภายหลังการเข้ามาของระบบ	
เศรษฐกิจเพื่อการค้า	169
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับชุมชนเมือง	170
ราษฎรกับการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต	176
การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต	176
การอุปโภค บริโภค	176
การแต่งกาย	177
การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์	178
การมีรถยนต์เป็นพาหนะ	179
การสันตนาการ	181
การเกิดอาชีพใหม่ในสังคมล้านนา	184
ภาวะหนี้สินกับความทุกข์ยากของราษฎร	189

พรรณนิภา อพิษฐพงศ์. 2535. “เจ้า ไพร่ กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาระหว่าง พ.ศ.2427-2476 = Chao, Phrai and Social Changes in Lanna B.E. 2427-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

4.3 ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคมล้านนา	196
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับรัฐบาล	196
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับราษฎร	201
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับราษฎร	206
ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเจ้านายพื้นเมือง	209
บทสรุป	212
บรรณานุกรม	217
บทคัดย่อ	239

พรรณนิภา อพิษฐพงศ์. 2535. “เจ้า ไพร่ กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมล้านนาระหว่าง พ.ศ.2427-2476 = Chao, Phrai and Social Changes in Lanna B.E. 2427-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.